

אלה דברי הגאון מהר"ר משה איסרלים זצ"ל.

אמר

משה בן לא"ה הר"ר ישראל זלה"ה, בהיות כי הגאון המחבר ב"י ושלחן ערוך שלו, חכם עדיף מנביא, טבח טבחיו ערך שלחנו לא הניח אחריו מקום להתגדר בו, לולי ללקט דברי האחרונים ולהורות דרך המנהגים שנהגו במדינות אלו, באתי אחריו לפרוס מפה על שלחן ערוך שחבר עליהם כל פרי מגדים ומטעמים אשר יאהב האדם. וכלא זה, השלחן אשר הוא ערך לפני ה' (ו)לא נתנו עדיין לבני אדם אשר במדינות אלו, אשר רובי מנהגי מדינות אלו לא נהיגין כוותיה, כי כבר אמרו ז"ל [עירובין כ"ז ע"א] אין למדין מן הכללות אפי' במקום שנאמר בו חוץ, כ"ש מן הכלל שכלל הגאון הג"ל מעצמו לפסוק אחר הרי"ף והרמב"ם במקום שרוב האחרונים חולקים עליהם, וע"י זה נתפשטו בספריו הרבה דברים שאינן אליבא דהלכתא לפי דברי החכמים שמימיהם אנו שותין, והם הפוסקים המפורסמים בבני אשכנז אשר היו לנו תמיד לעינים ופסקו מהם קמאי דקמאי, והם האור זרוע והמרדכי ואשר"י וסמ"ג והסמ"ק והגהות מיימוני אשר כולם נבנו על דברי התוס' וחכמי ארפת אשר אנו מבני בניהם, וכבר הארכתי בזה ת"ל בהקדמת ספרי [דרכי משה] אשר בו נתוכחתי עם הגאון הקאר"י ש"י בכל דבריו, ואני ראייתי כל דבריו כשלחן ערוך כניחנו מפי משה מפי הגבורה, ויבואו התלמידים אחריו וישתו דבריו בלא מחלוקת, ובזה יסתרו כל מנהגי המדינות, וכבר אחז"ל כי הרבה דברים בין בני מזרח ובני מערב אף בדורות הראשונים כ"ש בדורות האחרונים אלו.

על

כן ראייתי לכתוב דעת האחרונים עם המקומות שלא היו נראים לי דבריו, כלדו, כדי לעורר התלמידים בכל מקום שידעו שיש מחלוקת בדבריו, ובכל מקום שידעתי שאין המנהג בדבריו אחרתהו ואמאלהו אכתוב, הכי נהוג, ובכלדו אשים. ואף כי דברי סתומים וחתומים ואין ערך להם עם דברי הגאון כאשר כל דבריו נמלאים בספרו הגדול בית יוסף, מ"מ הלכתי בדרכו לכתוב הדברים סתמא, כי לרוב גם דעתי בספרו אמאלהו והמעין יבחר. ואם לא ימאלהו בספרו ידקדק בדברי האחרונים אשר נתפשטו במדינות אלו ואחת הגה וימאלא מבוקש, כי מעט מזער הוספתי וכתבתי מדעתי כן נראה לי להודיע כי ממני יאלו הדברים, ואקוה להש"י שגם דברי הארוכים יתפשטו בישראל, ושם אגודות אגודות חבילות חבילות של ראיות וטעמים, ונמוקי וטעמי בכל דבר לפי השגת ידי, ומי שיש לו חיד לטעום יבחי המטעמים בטעמיהו בעצמו ולא יסמוך על אחרים, ומי שלא הגיע למדרגה זו לא יזוז מן המנהג, כמו שכתב הגאון הג"ל בעצמו בהקדמת ספרו הגדול. ובכן אודה לאלקי יעשי ואברך שמו בכל עת אשר הגדיל חסדו עלי, ואבקש על העמיד שאל יעזבני ואל יטשני מעתה עד עולם, ויהיה עם פי מעת הטיפי ויאלני משגיאה, וכמ"ס תהלים קט"ז ו' שומר פתאים ה', ויוריני דרך זו אלך כי אליו נשאתי נפשי. ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. יושב בסתר עליון הוא ישמרנו ויזכנו לבקשת המפורר שביקש [שם כ"ג ה'] תערוך לפני שלחן נגד לוררי דשנת בשמן ראשי כוסי רוייה אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי ושכתי בבית ה' לאורך ימים. אמן:

ואלה דברי הרב שמואל בן הקדוש ר' יצחק פיהם ז"ל

אמר

שמואל בן הקדוש ר' יצחק פיהם זלה"ה הי"ד מארץ לועז המגיה, מרוב עבודה וטירדה בני עמינו, מאז גלו בראש גולים מבהלים ודחופים מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר מפני עקת שודדים, בכל יום עמדו עלינו ללחוינו, כמעט שנה דומה נפשינו, ואכדה טוב טעם ודעת דיני התורה והמלוות חקים ומשפטים המלווים עלינו מפי מרע"ה מפי יוצר הכל ברוך הוא, שמע עם קול אלקים חיים מדבר מחוך האש כמונו ויחי, במעמד הגדול והנורא הוא מעמד הר סיני [ומה יעשה] גוי ממושך ומורט אל נורא מן הוא והלאה גוי קו ומוכסה אשר בזאו נהרים ארץ [ישעיה י"א כ'], כי אם בגבור לרוץ אורח אל עזרתינו הישנה הכתובה עלינו, לאהבה את ה' אלקיך לשמוע בקולו ולדבקה בו כי הוא חייד ואורך ימיד, בזה ובכא. גרמו העוונות ונתקיים בנו ותעשה אדם כגוי הם [חבקוק א' י"ד], שאפילו במקום חיותינו מביאים עלינו רשעות וחרמים ואין מניחים אותנו לעסוק בחורה, כהיה דת"ר בכרכות פרק הראה [בכרכות ס"א ע"ב] ואכדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתחר. החכם מהר"ר עובדיה ספורנו ז"ל מבלוניא כח בחלק העיוני מכוונת התורה שלו וזה לשונו וממנה כמו כן יעשה השתל להמתכונן ללכת בדרכי טובו ית' להדמות אליו בפרט להטיב אל הזולת כפי האפשר לראו לפניו ולדבקה בו, כאמרו ית' [ויקרא י"א מ"ד] והתקדשם והייחס קדושים כי קדוש אני, ואמרו ז"ל [שבת קל"ג ע"ב] זה קלי ואנוהו מה הוא חנון וכו', וזה שהבינו ממלת ואנוהו אני והוא כלומר אהיה כמוהו, ובזה יאושר לחיי עולם יוחר מכל זולתו, כאמרו [דברים י"א י"ד ט"ו] הן לה' אלקיך השמים כו' רק באבותיך חשק ה' וכו', ובזה יושג החכמה המכוון מאתו ית' במין האנושי ובפרט בעמו כו' משני דברים אלו. ראוני הן מזד כדי שלא תשתחח תורה מישראל, הן מזד להועיל ולהטיב לזולתם, כאשר ראו כן הבינו והשכילו חכמי כל דור ודור, עמדו והשתדלו בכל מאמצי כחם בהארה אלקית כי לא תשתחח מפי זרעו, ומשום עת לעשות לה' הפרו תורתך שכתבו תורה שבעל פה, כהיה לחמורה פרק י' בקרבנות [י"ד ע"ב] מלחא חדתא שאני דהא רבי יוחנן ור"ל מעיינו בספרא לאגדחא בשכתא ודקשי הכי עת לעשות לה' הפרו תורתך, אמרי מוטב שיעקר אור אחת מן התורה ואל תשתחח תורה מישראל. כן עשו מימות רבינו הקדוש ואילך מדור לדור עד כי בדורנו זה קם החכם השלם נ"י הגאון המופלג כמהר"ר משה בן כבוד הר"ר ישראל הנקרא איסרל ז"ל, ועשה הגהות ותוספות על כל השלחן ערוך מהחכם הגדול ר' יוסף קארו ז"ל מהארבע טורים השלחן ערוך, מחלק ח"ח כבר נדפס ויאל לאור משפטו וטיבו אין גם אחד אתנו מהם כהיום, כי כולם נמכרו לרוב חיבתם ותועלתם, והש"י יודע וישראל הוא ידע כי בכל מאמצי כחי עבדתי עבודה אהבה מגולה ומסותרת את הגאון מהר"ר משה איסרלס הג"ל בין בחייו בין אחר מותו, מלאתי דבריו ואוכלם ויהיו כפי כדש למחוק ולכל טעמים הג"ל אמרתי כמה יתראה עבד אל אדוניו שבשמים כי אם בהרבות ספרים אין קץ, ובפרט בהשלחן ערוך הלו יורה יחיר יתיר הלכה פסוקה מבלי טורח הויכוחים והפלפולים, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, לאהבת הגאון ז"ל הג"ל ולאהבת התועלת לעמי ולזולתי, את חכמי נערכי ואזרחי בגבר חלצי ולחם עולות לא אכלתי ושינה לעיני ותנומה לעפעפי לא נחתי, עד הקימותי מזימות לבי עם עזר וקיוע בורא י' מאין ברוך הוא ומבורך, אליו פי קראתי הוא יעזרני ויתמכני בימין דקדו ובטובו הגדול, אשר הוא תמיד לא חסר לנו, אל יחסר לנו עז ותועלות להתחיל ולקיים מלאכת הקדוש זו עם האחרות שהתחלנו, ואשר אנחנו מיועדים להתחיל לשני טעמים הג"ל, וזה יהיה לנו במקום תפיסת ישיבה והרצת תורה, שכל מקום יהיה מוקטר ומוגש לשמו ומנחה טהורה על ידי, חספת הפעם בהכרחי ובהקדמתי חרוה אמאונך אם בעל דברים אהה, כרור הכ"ק בידך וימינך בהלמות עמלים, נפש דליק עמלה לו ולאחרים כל ישראל חברים, וזכה לראות נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים וגו', והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' ואל בית אלקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה בארצותיו כי מציון תלך תורה ודבר ה' מירושלם: אמן.